

energyworld

DIGITAL

www.energyworld.gr

Γ. ΚΕΛΕΜΕΝΗΣ: ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

ΤΟ ΟΜΟΛΟΓΟ ΤΗΣ ΤΕΡΝΑ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΛΛΑΖΕΙ ΤΙΣ ΑΠΕ

ΝΕΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟ
ΤΟΝ ΑΓΩΓΟ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ IGB

ΟΙ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΤΟΝ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟ

ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΔΕΗ

Τεύχος 94
Νοέμ.-Δεκ. 2019
Τιμή: 3 ευρώ

10 ⚡

Γ. ΚΕΛΕΜΕΝΗΣ: ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Σε μια εφ' όλης της ύλης συνέντευξη στο «EnergyWorld», ο διευθύνων εταίρος της δικηγορικής εταιρείας «Κελεμένης και Συνεργάτες», κ. Γιάννης Κελεμένης, αναλύει διεξοδικά τα κρίσιμα ζητήματα της ελληνικής ενεργειακής αγοράς εν συνόλω.

Αρχικά περιγράφει την ιδιαιτερότητα του ενεργειακού κλάδου στον οποίο έχει εξειδίκευση η δικηγορική του εταιρεία και τονίζει πως, εκτός από τις σημαντικές θεωρητικές σπουδές, ο δικηγόρος θα πρέπει να βγει από το «comfort zone». Στη συνέχεια, αναλύει μεθοδικά και αναλυτικά τις προκλήσεις αλλά και τις ευκαιρίες της αγοράς ενέργειας στην Ελλάδα, ενώ περιγράφει λεπτομερώς το μοντέλο δημοπρασιών ηλεκτρικού ρεύματος (NOME) και πώς αυτό απέτυχε στη χώρα μας.

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδει στον ρόλο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη διαδικασία απολιγνιτοποίησης, αλλά και στους λόγους εξαιτίας των οποίων ακόμη και σήμερα η αδειοδότηση έργων ΑΠΕ συνεχίζει να είναι μια χρονοβόρα διαδικασία.

Σύμφωνα με τον κ. Κελεμένη, ακόμη, το χρηματιστήριο ενέργειας θα συμβάλει στη διαχείριση του ρίσκου των συμμετεχόντων και στη διαμόρφωση της τιμολογιακής τους πολιτικής με γνώμονα την παροχή προσφορών προς όφελος των καταναλωτών.

Αναλυτικά η συνέντευξη του κ. Γιάννη Κελεμένη:

Κύριε Κελεμένη, είστε από τους δικηγόρους που εδώ και πολλά χρόνια η ενεργειακή αγορά σας γνωρίζει ως έναν από τους πλέον γνωστούς και εξειδικευμένους στα ενεργειακά. Πώς προέκυψε αυτή η ενασχόλησή σας με τον τομέα της ενέργειας;

Η αρχή ήταν εντελώς συγκυριακή. Πριν από 19 χρόνια έτυχε να βρεθώ στην ομάδα δικηγόρων που ενήργησε για την ιδιωτικοποίηση της ΕΠΑ Αττικής. Σύντομα βρέθηκα να ασχολούμαι, σε ολοένα και μεγαλύτερο βαθμό, με τα ρυθμιστικά της ενεργειακής αγοράς, με διάφορες συναλλαγές, με χρηματοδοτήσεις, με επενδύσεις, με δικαστικές και διαιτητικές διαφορές, τόσο για Έλληνες όσο και για αλλοδαπούς εντολείς, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μαζί με εμένα και το γραφείο του οποίου είμαι επικεφαλής, η δικηγορική εταιρεία «Κελεμένης και Συνεργάτες» ανέπτυξε μία εξειδίκευση στον ενεργειακό χώρο χτίζοντας ένα πολύ δυνατό πελατολόγιο και μία πολύ καλή φήμη μέσα από τη δουλειά μας. Τολμώ να πω ότι εδώ και χρόνια είμαστε

το πιο εξειδικευμένο δικηγορικό γραφείο στο ρυθμιστικό πλαίσιο της ελληνικής ενεργειακής αγοράς.

Για πολλούς δικηγόρους, τα ενεργειακά είναι ένας μάλλον αφιλόξενος χώρος. Αν και χρόνια τώρα ο ενεργειακός χώρος είναι πολλά υποσχόμενος λόγω της απελευθέρωσης της αγοράς, δεν είναι πολλοί οι δικηγόροι και τα δικηγορικά γραφεία που κατάφεραν να εδραιωθούν. Πού νομίζετε ότι οφείλεται αυτό;

Το αντικείμενο έχει αρκετές τεχνικές και οικονομικές παραμέτρους εντελώς ξένες με την εκπαίδευση ενός δικηγόρου. Για να μπορέσει κάποιος να είναι δικηγορικά χρήσιμος, θα πρέπει παράλληλα με την αναγκαία νομική επάρκεια σε επιμέρους κλάδους του δικαίου (για παράδειγμα, στον ανταγωνισμό ή στο διοικητικό δίκαιο ή σε νομοπαρασκευαστικές εργασίες) να κατανοήσει και να εξοικειωθεί με το τεχνικό σκέλος της ενέργειας. Αυτό δεν είναι εύκολο. Χρειάζεται επένδυση χρόνου και διάθεση, που δεν την έχουν όλοι. Πρέπει, με άλλα λόγια, ο δικηγόρος να βγει από αυτό που αποκαλούν οι αγγλοσάξονες «comfort zone».

Παρατηρείται ωστόσο ότι ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός πτυχιούχων της Νομικής επιλέγει τα τελευταία χρόνια μεταπτυχιακές στον τομέα του ενεργειακού δικαίου. Δεν σηματοδοτεί αυτό μία αλλαγή πλεύσης;

Αυτό πράγματι ισχύει και είναι θετικό. Παράλληλα, όμως, πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι οι σπουδές είναι κομμάτι μόνο της άσκησης. Το αντικείμενο είναι ιδιαίτερα ζωντανό και είναι αναγκαία η πράξη και η τριβή με το αντικείμενο για να μπορέσει ένας δικηγόρος να αποκτήσει προστιθέμενη αξία. Αλλά σίγουρα η θεωρητική κατάρτιση βοηθάει και μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εφόδιο. Στην Ελλάδα, διεπιστημονικά μεταπτυχιακά στην Ενέργεια, όπως αυτό του Πανεπιστημίου του Πειραιά, είναι πολύ βοηθητικά.

Τι ποσοστό της δικηγορικής ύλης που χειρίζεστε αφορά τα ενεργειακά;

Θα έλεγα περίπου το 50%. Κάνω και πολλά άλλα που εμπίπτουν σε αυτό που ορίζεται ως εμπορικό ή, ακόμη ευρύτερα, επιχειρηματικό δίκαιο και καλύπτει τόσο το συμβουλευτικό/ συναλλακτικό κομμάτι όσο και το δικαστηριακό/διαιτητικό. Πολλοί

εντολείς, Έλληνες και ξένοι, για τους οποίους τόσο εγώ όσο και η δικηγορική εταιρεία που είμαι επικεφαλής ενεργούμε τα τελευταία αρκετά χρόνια, δεν συνδέονται με την ενέργεια. Ωστόσο, η ενεργειακή αγορά είναι ο πιο διακριτός χώρος στον οποίο εγώ και η εταιρεία μας έχουμε εμβαθύνει και χειριστεί σημαντικές και προβλεβημένες υποθέσεις. Υπάρχουν περίοδοι που καλούμαι να ασχοληθώ σχεδόν αποκλειστικά με «ενεργειακές» υποθέσεις, είτε δικαστηριακά είτε συμβουλευτικά/νομοπαρασκευαστικά.

Να μας θυμίσετε μερικές από αυτές;

Δεν θα ήθελα να μπω σε λεπτομέρειες για ευνόητους λόγους. Θα πω μόνο ενδεικτικά ότι έχω ενεργήσει επανειλημμένα για σχεδόν όλους τους «θεσμικούς» της αγοράς (π.χ. ΑΔΜΗΕ, ΔΕΔΔΗΕ, ΔΕΠΑ, ΛΑΓΗΕ), έχω χειριστεί κομβικό νομοπαρασκευαστικό έργο τόσο στην Ελλάδα για το ΥΠΕΚΑ (π.χ. τον νόμο 4001/2011 και τον νόμο 4336/2015 για την απελευθέρωση της αγοράς φυσικού αερίου), όσο και στο εξωτερικό (κατόπιν διαγωνιστικών διαδικασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Παγκόσμιας Τράπεζας, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας

Ο κ. Γιάννης Κελεμένης

Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, και της Ενεργειακής Κοινότητας) για τη σύγκλιση των μεταβατικών οικονομιών των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης με το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Στο τελευταίο αυτό πλαίσιο έχω ενεργήσει για τις κυβερνήσεις και τις ρυθμιστικές Αρχές της Ελλάδας, της Βόρειας Μακεδονίας, της Μολδαβίας, της Ρουμανίας, της Σερβίας, της Αλβανίας, της Γεωργίας και της Αιγύπτου. Στον ιδιωτικό τομέα έχω ενεργήσει για διάφορους διεθνείς παίκτες όπως η General Electric, η Chevron, η Endesa, η Αναπτυξιακή Τράπεζα της Κίνας, η North China Power Engineering, η Veolia, η Sunpower, η BEH. Και φυσικά για πολλές ελληνικές ενεργειακές εταιρείες, μικρές και μεγάλες.

Ποιες βλέπετε ότι είναι οι επείγουσες νομικορυθμιστικές προκλήσεις της ελληνικής ενεργειακής αγοράς;

Κανένας άλλος κλάδος της ελληνικής αγοράς δεν βρίσκεται σε τόσο βαθιά μεταβατική φάση όσο η αγορά της ενέργειας, τόσο αυτή του ηλεκτρισμού όσο και του φυσικού αερίου. Στην εγχώρια ενεργειακή αγορά εκτυλίσσονται και σχεδιάζονται δραστηριότητες αλλαγές. Επιγραμματικά

αξίζει να αναφέρει κανείς ότι μείζον ζήτημα στην τρέχουσα φάση είναι η διαδικασία σύγκλισης της εγχώριας αγοράς ηλεκτρισμού με αυτές της Ιταλίας και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης σε πρώτο στάδιο και των υπόλοιπων ευρωπαϊκών κρατών στη συνέχεια. Πρόκειται για μια διαδικασία που περνάει οπωσδήποτε από το προσφάτως συσταθέν Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας, το οποίο αναμένεται να είναι έτοιμο σύντομα. Στόιχημα αποτελεί επίσης η λειτουργία του συνόλου των αγορών που έχουν σχεδιαστεί έως το καλοκαίρι του 2020, ώστε να επιτευχθεί αρχικά η πραγματική διασύνδεση της αγοράς μας με αυτήν της Ιταλίας σε πραγματικό χρόνο. Σε αυτό το πλαίσιο μείζονα σημασία για την εξέλιξη της χώρας μας σε ενεργειακό κόμβο θα έχει η ένταξη των συναλλαγών της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου στο χρηματιστήριο ενέργειας. Γι' αυτό η εμπλοκή του χρηματοπιστωτικού δικαίου με το τομεακό ρυθμιστικό ενδιαφέρον και, ενόψει τούτου, το καθεστώς συνεργασίας των εμπλεκόμενων εποπτικών Αρχών, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, της

Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας και της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Σε αυτό το πλαίσιο η αποτελεσματικότητα και η αξιοπιστία των σχεδιαζόμενων μηχανισμών θα κριθούν αναπόφευκτα και στο επίπεδο της αποτελεσματικής διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου των συμμετεχόντων στις οικείες αγορές. Εξαιρετικά σημαντική πρόκληση αποτελεί επίσης το ζήτημα της πρόσβασης εναλλακτικών παραγωγών ηλεκτρισμού στη λιγνιτική και την υδροηλεκτρική παραγωγή, ενόψει μάλιστα αφενός της αποτυχίας πώλησης λιγνιτικών μονάδων της ΔΕΗ κι αφετέρου της κατάργησης των δημοπρασιών προθεσμιακών προϊόντων ηλεκτρικής ενέργειας τύπου NOME. Είναι βέβαιο ότι η πρόσβαση σε φθηνούς ενεργειακούς πόρους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για το άνοιγμα της αγοράς προμήθειας ηλεκτρισμού, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί ζήτημα επιβίωσης για την ελληνική βιομηχανία. Περαιτέρω, ενόψει των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων της χώρας μας πρόκληση αποτελεί η βαθύτερη διεύθυνση των ΑΠΕ και, πολύ περισσότερο, ο συνδυασμός αυτού του σκοπού δημοσίου συμφέροντος

Στο πλαίσιο απολιγνιτοποίησης είναι σαφές ότι το καύσιμο μετάβασης είναι το φυσικό αέριο, το οποίο όμως πρέπει να συυπολογιστεί ότι, τουλάχιστον επί του παρόντος, είναι ένα ενεργειακό αγαθό αμιγώς εισαγόμενο

με τον σχεδιασμό της μετάβασης της λειτουργίας και αποζημίωσης των ΑΠΕ υπό καθεστώς αγοράς. Μείζων, επίσης, πρόκληση αποτελεί το άνοιγμα της αγοράς φυσικού αερίου και η σχεδιαζόμενη λειτουργία εικονικού κόμβου συναλλαγών (σε συνδυασμό βέβαια με τη σχεδιαζόμενη ανάπτυξη των υποδομών, δηλαδή την κατασκευή νέων αγωγών, την αναβάθμιση της Ρεβυθούσας, την κατασκευή του πλωτού σταθμού ΥΦΑ στην Αλεξανδρούπολη, την εμπορική εκμετάλλευση ΥΦΑ και CNG, κ.ά.). Είναι σαφές ότι δεν θα έπρεπε και εδώ να εκδηλωθούν οι αστοχίες που παρατηρήθηκαν στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας, δηλαδή η ατομία σε σχέση με τη θέσπιση διαφανών, αυστηρών και πλήρως ισότιμων όρων έναντι όλων των συμμετεχόντων. Τυχόν αλληλοαναιρούμενες, ευκαιριακές, μικροπολιτικές παρεμβάσεις θα οδηγήσουν και εδώ σε αδυναμία μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και αστάθεια επενδυτικού πλαισίου.

Πώς πρέπει να προχωρήσει η απολιγνιτοποίηση της χώρας με βάση τους ευρωπαϊκούς κανόνες και το

ευρωπαϊκό δίκαιο;

Η απολιγνιτοποίηση της χώρας πρέπει να προχωρήσει για λόγους περιβαλλοντικούς και οικονομικούς. Προσφάτως η ελληνική Κυβέρνηση δεσμεύτηκε για τη σταδιακή απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων παραγωγής της ΔΕΗ έως το έτος 2028 ως αντιστάθμιση για το γεγονός ότι ακόμη και σήμερα εναλλακτικοί παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας δεν έχουν πρόσβαση στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη, ενόψει επίσης και της αποτυχίας πώλησης των μονάδων της Μεγαλόπολης και της Μελίτης σε ιδιώτες. Στο πλαίσιο απολιγνιτοποίησης είναι σαφές ότι το καύσιμο μετάβασης είναι το φυσικό αέριο, το οποίο όμως πρέπει να συυπολογιστεί ότι, τουλάχιστον επί του παρόντος, είναι ένα ενεργειακό αγαθό αμιγώς εισαγόμενο. Σημαντικό ρόλο εν προκειμένω πρόκειται να επιτελέσουν οι τεχνολογίες ΑΠΕ. Ένας, μάλιστα, από τους κυριότερους παράγοντες που ωθούν τον μετασχηματισμό του ενεργειακού μοντέλου είναι η σημαντική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τεχνολογιών ΑΠΕ, τόσο αναφορικά με την αύξηση της απόδοσής τους όσο

και με τη μείωση του κόστους αγοράς εξοπλισμού και εγκατάστασης.

Τι πρέπει να γίνει άμεσα όσον αφορά την αναδιοργάνωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρισμού;

Προς τον σκοπό της αναδιοργάνωσης αυτής ήδη από το έτος 2014 η ΡΑΕ μαζί με τον ΑΔΜΗΕ και τον ΛΑΓΗΕ, στο πλαίσιο τριμερούς ομάδας εργασίας, επιμελήθηκαν την εκπόνηση μελέτης με θέμα «Βασικές Αρχές Σχεδιασμού και Χρονοδιάγραμμα Ενεργειών (Roadmap) για την Προσαρμογή της Εγχώριας Αγοράς Ηλεκτρισμού στις Απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Μοντέλου Στόχου». Γενικοί άξονες της προσαρμογής υλοποιούνται με τις διατάξεις των ν. 4425/2016 και 4512/2018, αναφορικά με τη λειτουργία Ελληνικού Χρηματιστηρίου Ενέργειας. Οι άξονες αυτοί περιλαμβάνουν (α) δημιουργία προθεσμιακής αγοράς προϊόντων υποχρεωτικής φυσικής παράδοσης (forward contracts), (β) δυνατότητα για διμερή συμβόλαια μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών εκτός ημερήσιας αγοράς, (γ) διατήρηση κεντρικού προγραμματισμού και κατανομής σε πραγματικό χρόνο των μονάδων παραγωγής από το διαχειριστή του συστήματος (ΑΔΜΗΕ), καθώς και υποβολή προσφορών έγχυσης ανά μονάδα και όχι ανά χαρτοφυλάκιο μονάδων, λαμβάνοντας υπόψη ότι στην ελληνική χονδρεμπορική αγορά δραστηριοποιείται ένας δεσπόζων παραγωγός, η ΔΕΗ, η οποία διαθέτει διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο παραγωγής (από λιγνιτικές, υδροηλεκτρικές μονάδες

και μονάδες φυσικού αερίου) σε σχέση με τους εναλλακτικούς παραγωγούς (αποκλειστικά από μονάδες φυσικού αερίου), (δ) αλλαγή της μεθόδου επίλυσης του Ημερήσιου Ενεργειακού Προγραμματισμού με άρση των τεχνικών περιορισμών του συστήματος μεταφοράς και των μονάδων παραγωγής από την επίλυση της ημερήσιας αγοράς σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενδοημερήσιας αγοράς στην οποία οι συμμετέχοντες θα μπορούν να διορθώνουν τις θέσεις τους (net positions), προκειμένου να μην υπόκεινται σε ποινές λόγω απόκλισης της θέσης τους από τις σε πραγματικό χρόνο πωλούμενες / αγορασθείσες ποσότητες, (ε) δημιουργία αγοράς εξισορρόπησης (balancing market) με προσφορές για αύξηση και μείωση παραγωγής από τις μονάδες παραγωγής και προσφορές για αύξηση και μείωση της κατανάλωσης για την εξισορρόπηση της παραγωγής και κατανάλωσης του συστήματος σε πραγματικό χρόνο και (στ) υπολογισμό των αποκλίσεων ανά μονάδα παραγωγής και ανά χαρτοφυλάκιο φορτίου (για κάθε προμηθευτή). Στις αλλαγές αυτές ο ρόλος των ΑΠΕ είναι καθοριστικός, ιδίως ενόψει των ρυθμίσεων της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ για την κατά προτεραιότητα απορρόφηση της ενέργειας από ΑΠΕ στα δίκτυα και τον υποχρεωτικό στόχο αύξησης του μεριδίου των ΑΠΕ σε 20%. Σε αυτό το πλαίσιο προωθείται η σταδιακή μεταφορά της ευθύνης για την πρόβλεψη της παραγωγής από ΑΠΕ από τον διαχειριστή του συστήματος στους ίδιους τους παραγωγούς από

ΑΠΕ, καθώς και η σταδιακή ενσωμάτωση των ΑΠΕ σε καθεστώς αγοράς, ρόλος που φαίνεται να προορίζεται για τους Φορείς Σωρευτικής Εκπροσώπησης (aggregators), των οποίων η συμμετοχή προβλέφθηκε με τον ν. 4414/2016. Εφεξής είναι απαραίτητο να ρυθμιστεί οριστικά το ζήτημα της δυνατότητας δραστηριοποίησης πλειόνων παραγωγών (πέραν της ΔΕΗ) με διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο και συνακόλουθα της λειτουργίας διμερών συμβολαίων μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών, καθώς και παραγωγών και βιομηχανικών πελατών. Μείζον ζήτημα αποτελεί επίσης η μετάβαση από το καθεστώς λειτουργικής ενίσχυσης προς τους παραγωγούς από ΑΠΕ σε καθεστώς συμμετοχής τους στην αγορά με όρους όμοιους με αυτούς που ισχύουν για τους λοιπούς παραγωγούς, δηλαδή ουσιαστικά η διαμόρφωση του καθεστώτος ανάληψης της ευθύνης για τη στοχαστικότητα της παραγωγής από ΑΠΕ από τους ίδιους τους παραγωγούς ΑΠΕ, χωρίς ταυτόχρονα τούτο να αποτελέσει τροχοπέδη για τη διείσδυση των τεχνολογιών αυτών.

Μιλήστε μας για τη λειτουργία του Χρηματιστηρίου Ενέργειας και τα πλεονεκτήματά του στην ενεργειακή αγορά.

Με το τρίτο ενεργειακό πακέτο τέθηκε ως στόχος η ολοκλήρωση της διαδικασίας ελευθέρωσης της εσωτερικής / ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με την ενοποίηση, πλέον, της εν λόγω αγοράς. Σε ένα χρηματιστήριο ενέργειας το συναλλακτικό ενδιαφέρον επικεντρώνεται στη spot αγορά

με συναλλαγές που αφορούν την παράδοση της ηλεκτρικής ενέργειας την επόμενη ημέρα. Αυτό επιτρέπει στον διαχειριστή του συστήματος και στους συμμετέχοντες στην αγορά αφενός να προγραμματίσουν για την απρόσκοπτη ροή της ηλεκτρικής ενέργειας στην επόμενη ημέρα και αφετέρου να προχωρήσουν στις αναγκαίες διορθωτικές κινήσεις, στο πλαίσιο της ενδοημερήσιας αγοράς και της αγοράς εξισορρόπησης, στο πλαίσιο της αγοράς εφεδρειών και σε περίπτωση που υπάρξουν αποκλίσεις παραγωγής – ζήτησης. Επίσης, στο πλαίσιο μίας ρευστής αγοράς δίνονται ασφαλή σήματα για τη σύναψη διμερών συμβολαίων, έλλειψη η οποία επισημαίνεται (ωστόσο δικαιολογείτο ενόψει της ανωριμότητας της ελληνικής αγοράς) εξαρχής κατά τη διαδικασία ελευθέρωσης της ελληνικής αγοράς ηλεκτρισμού. Η λειτουργία, επιπλέον, αγοράς παραγώγων, όπου προσφέρονται παράγωγα προϊόντα ηλεκτρικής ενέργειας, διευκολύνει τους συμμετέχοντες να διαχειριστούν την έκθεσή τους. Στα θετικά της λειτουργίας του χρηματιστηρίου ηλεκτρικής ενέργειας συγκαταλέγονται η συνεχής διαπραγμάτευση με διαφάνεια ως προς τις τιμές, η τιμολόγηση στη spot αγορά, η τιμολόγηση προθεσμιακών προϊόντων, με μελλοντική εκπλήρωση, η τιμολόγηση των αποκλίσεων κατά την ημέρα παράδοσης, η αποτελεσματική κατανομή δικαιωμάτων στις διασυνδέσεις με όρους οικονομίας, μέσω έμμεσων δημοπρασιών, η διαφάνεια μέσω της δημοσιοποίησης κάθε σχετικής πληροφορίας και η

άμεση σύνδεση και επικοινωνία με όλους τους ενδιαφερομένους στην εγχώρια, περιφερειακή και διεθνή αγορά. Εξαιρετική σημασία έχει ότι η εκκαθάριση των συναλλαγών πραγματοποιείται από έναν αξιόπιστο ενδιάμεσο ο οποίος λειτουργεί ως κεντρικός αντισυμβαλλόμενος με συνεπακόλουθο την κάλυψη του κινδύνου των συναλλαγών των αντισυμβαλλομένων του. Την έλλειψη ενός τέτοιου μηχανισμού κάλυψης του πιστωτικού κινδύνου την έχουμε βιώσει δραματικά στην εγχώρια αγορά, όπου η υπερημερία των συμμετεχόντων (με χαρακτηριστικά παραδείγματα τις Energa – Hellas Power) προκάλεσε κρίση ρευστότητας και οδήγησε σε αδιέξοδο, ενόψει μάλιστα της αδυναμίας των ενδιαμέσων – του λειτουργού της αγοράς και του διαχειριστή του συστήματος – να καλύψουν εξ ιδίων τα ελλείμματα. Στα καθ' ημάς επίσης έχει ήδη ξεκινήσει τη λειτουργία της η «Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας ΑΕ» με συμμετοχή στο μετοχικό της κεφάλαιο του λειτουργού της αγοράς και των διαχειριστών συστήματος ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου – καθώς αναμένεται να λειτουργήσει και ως εικονικός κόμβος συναλλαγών φυσικού αερίου. Έως το καλοκαίρι του 2020 αναμένεται να λειτουργήσουν μέσω του χρηματιστηρίου οι τέσσερις νέες αγορές, δηλαδή η Προημερήσια Αγορά, η Ενδοημερήσια Αγορά, η Προθεσμιακή Αγορά και η Αγορά Εξισορρόπησης. Αυτές θα προσδώσουν τα κατάλληλα εργαλεία διαχείρισης κινδύνου στους συμμετέχοντες, γεγονός που συνεπάγεται περισσότερη ευελιξία.

Έτσι, το χρηματιστήριο πρόκειται να συμβάλει στη διαχείριση του ρίσκου των συμμετεχόντων και στη διαμόρφωση της τιμολογιακής τους πολιτικής με γνώμονα την παροχή ανταγωνιστικών προσφορών προς όφελος των τελικών καταναλωτών.

Τι θα σημάνει για την αγορά ηλεκτρισμού η εγκατάλειψη των δημοπρασιών ρεύματος και γιατί δεν απέδωσε εντέλει στο άνοιγμα της αγοράς;

Ο μηχανισμός NOME (Nouvelle Organisation du Marché de l' Electricité) συνιστά το γαλλικό πρότυπο σύναψης διμερών συμβολαίων μεταξύ των παραγώνων και προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας και υιοθετήθηκε στο πλαίσιο υλοποίησης του Τρίτου Ενεργειακού Πακέτου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφορικά με την επίτευξη μεγαλύτερου επιπέδου ανταγωνισμού. Με τον εν λόγω μηχανισμό, ο οποίος υιοθετήθηκε σε αντικατάσταση του σχεδίου για τη «μικρή ΔΕΗ», υποχρεώθηκε η ΔΕΗ να πωλεί μέσω δημοπρασιών σε ανταγωνιστές της και ενεργοβόρους βιομηχανίες μεγάλο μέρος της λιγνιτικής και υδροηλεκτρικής παραγωγής της σε τιμές χαμηλότερες της Οριακής Τιμής Συστήματος. Αυτό έδωσε όντως κάποια ώθηση στο άνοιγμα της αγοράς προμήθειας, ωστόσο μέρος των εν λόγω ποσοτήτων διατέθηκε προς εξαγωγή, ενώ ταυτόχρονα δημοπρασίες τέτοιου τύπου δεν παρέχουν κίνητρα για βελτίωση της οικονομικότητας στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ταυτόχρονα, η ίδια η ΔΕΗ φαίνεται να ζημιώθηκε κατά κάποιες εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ και είναι σαφές ότι κανέναν δεν συμφέρει ενδεχόμενη κατάρρευση της – πολύ περισσότερο

Το χρηματιστήριο πρόκειται να συμβάλει στη διαχείριση του ρίσκου των συμμετεχόντων και στη διαμόρφωση της τιμολογιακής τους πολιτικής με γνώμονα την παροχή ανταγωνιστικών προσφορών προς όφελος των τελικών καταναλωτών

τους καταναλωτές που θα κληθούν να καταβάλουν εμμέσως τις απώλειες. Η κατάργηση όμως του εν λόγω μηχανισμού αφήνει την αγορά ακάλυπτη, δεδομένου ότι τόσο εναλλακτικοί προμηθευτές όσο και η ενεργοβόρος βιομηχανία ανέμεναν τη διάθεση ποσοτήτων σε ανταγωνιστικές τιμές. Δεν είμαι σίγουρος ότι ο σχεδιασμός που προτείνεται, με διενέργεια δημοπρασιών μεταξύ όλων των παραγωγών και των προμηθευτών, θα λύσει το πρόβλημα. Παρόλα αυτά είναι σαφές ότι σε βραχυπρόθεσμο και μεταβατικό τουλάχιστον επίπεδο πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη για σύναψη διμερών συμβολαίων με τους εναλλακτικούς προμηθευτές και την ενεργοβόρο βιομηχανία σε ανταγωνιστικές τιμές.

Πόσο έχει βελτιωθεί το πλαίσιο αδειοδοτικής νομοθεσίας για έργα ανανεώσιμης ενέργειας;

Με τον ν. 3851/2010 έγινε μία απόπειρα απλοποίησης του πλαισίου αδειοδότησης των έργων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ωστόσο ακόμη και σήμερα η διαδικασία αδειοδότησης σταθμών ΑΠΕ αποτελεί μία σύνθετη και εξαιρετικά χρονοβόρο διαδικασία, στην

οποία εμπλέκονται ποικιλώνυμοι φορείς και πλήθος διοικητικών Αρχών, οι οποίοι, ως είθισται, είναι εξαιρετικά δύσκολο να συντονιστούν. Ακόμη περισσότερο το πρόβλημα επιτείνει η υποστελέχωση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας, η οποία έχει ως αποτέλεσμα μεγάλες καθυστερήσεις στην εξέταση των φακέλων. Το βασικό πρόβλημα, ωστόσο, είναι η αστάθεια του ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας των ΑΠΕ και, ακόμη περισσότερο, η αναποτελεσματικότητα θεσμών που δημιουργήθηκαν ώστε να προωθούν με διαδικασίες fast – track έργα στρατηγικής σημασίας. Απαιτείται κωδικοποίηση και απλοποίηση της αδειοδοτικής νομοθεσίας, βελτίωση και επιτάχυνση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης με άρση των αντιναυπηξιακών και αντιεπιστημονικών διοικητικών και νομοθετικών εμποδίων (π.χ. με σύντμηση γνωμοδοτούντων φορέων και διαδικασιών, άρση αλληλοσυγκρουόμενων γνωμοδοτήσεων, κλπ.), καθώς και ανάπτυξη των δικτύων, ώστε να είναι δυνατή η κατασκευή νέων έργων και η απορρόφηση της ενέργειας.